

Kuva: Sakari Röyskö

Toimintakykyä ylläpitävät palvelut tyydyttäviä

Vanhusneuvostojen mukaan läkkäiden toimintakykyä ylläpitävät palvelut ovat toteutuneet kunnissa pääsääntöisesti tyydyttävästi. Parhaiten arvioitiin toteutuneen liikuntamahdollisuuksien järjestäminen, heikoiten taas psyykkisen toimintakyvyn tukeminen. Pienissä kunnissa arviot olivat usein suuria kuntia parempia.

Vanhusneuvostokysely 2022

Vanhusneuvostot arvioivat palveluita kyselyssä, joka lähetettiin kaikkiin Manner-Suomen kuntiin vuoden 2022 tammikuussa. Kyselyyn vastasi 191 vanhusneuvostoa (vastausprosentti 62). Iäkkäiden toimintakykyä tukevia palveluja ja toimenpiteitä selvitettiin seuraavien teemojen osalta: liikunta, yhdessäolo ja kohtaamiset, muistin säilyminen,

psyykkinen toimintakyky, asuinympäristöjen ikäystävällisyys sekä järjestöjen ja vapaaehtoistoimijoiden rooli palvelujen tuottamisessa.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteutti kyselyn osana kansallisen ikäohjelman ja ikääntyneiden palvelujen laatusuosituksen valmistelua. Käytännön toteutuksesta vastasi Broad Scope Management Consulting Oy.

Ikäinstituutti analysoi tuloksia ja julkaisi niistä raportin.

► [Vanhusneuvostokyselyn raportti](#)

Vanhusneuvostojen antamia vastauksia tarkasteltiin alueittain ja kuntakoon mukaisesti (taulukot 1 ja 2).

Taulukko 1. Kyselyyn vastanneiden vanhusneuvostojen määrä alueittain.

ALUE	Vastausten lukumäärä	%
Länsi-Suomi	56	29,3
Etelä-Suomi	51	26,7
Keski-Suomi	12	6,3
Itä-Suomi	36	18,8
Pohjois-Suomi	36	18,8
Yhteensä	191	100,0

Taulukko 2. Kyselyyn vastanneiden vanhusneuvostojen määrä kunnan asukasluvun mukaan.

KUNNAN KOKO	Vastausten lukumäärä	%
Alle 6 000 asukasta	75	39,3
6 000–10 000 asukasta	34	17,8
10 001–50 000 asukasta	64	33,5
Yli 50 000 asukasta	18	9,4
Yhteensä	191	100,0

Kouluarvosanat toimintakyvyn tukemisesta

Vanhusneuvostot antoivat kyselyssä kouluarvosanoja (4–10) toimintakykyä ylläpitävistä palveluista. Pääsääntöisesti palvelut toteutuivat vanhusneuvostojen mukaan tyydyttävästi, arvioiden vaihdellensa kohtalaisesta hyvään eri osa-alueilla. Parhaiten arvioitiin toteutuvan liikuntamahdollisuuksien järjestäminen ja heikoiten psyykkisen toimintakyvyn tukeminen (kuva 1). Psyykkisen toimintakyvyn osalta vanhusneuvostojen näkemys oli, että kunnat tukivat ikäihmisiä hie-

lanteissa kuin panostivat yleisesti psyykkiseen toimintakykyyn.

Muistin ylläpitämisen osalta parhaiten nähtiin toteutuvan harrastusmahdollisuudet ja heikoiten elintapaneuvonta. Asuinympäristön ikäystävällisyydessä toteutui parhaiten lähiviheralueiden riittävyys ja heikoiten julkisen liikenteen toimivuus ja esteettömyys (kuva 2).

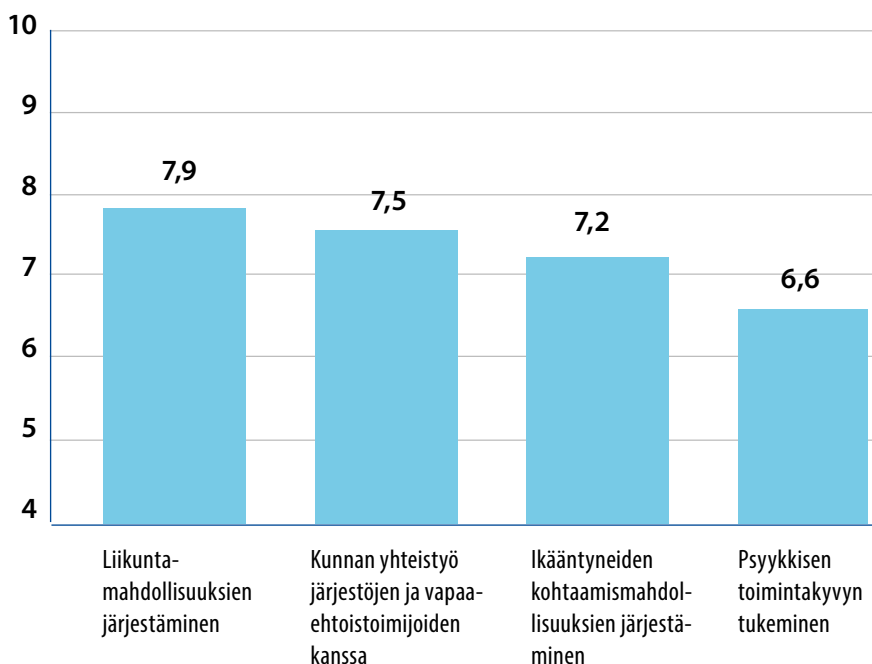
Kehittämistarpeet järjestykseen

Vanhusneuvostot toivat kyselyssä esille myös tärkeimpiä kehittämistarpeita liikunnan, yhdessäolon ja kohtaamisten sekä kunnan ja järjestöjen yhteistyön kannalta. Liikunnan kehittämistarpeista neljä useimmin valittua kohdetta olivat toimintakyvyltään heikentyneiden ikäihmisten liikuntaryhmät (72 %), kuljetukset liikuntapalveluihin (64 %), ulkoiluryhmät ja ulkoiluapu (43 %) sekä liikuntapaikkojen maksuttomuus (37 %).

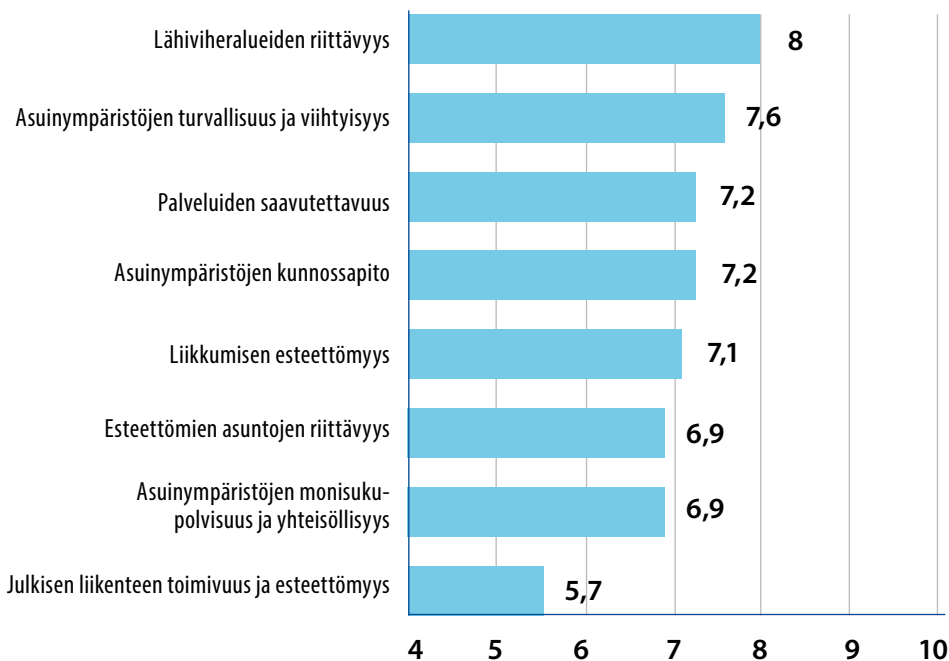
”Seniorikortti on hyvä, sillä liikuntakustannukset pienenevät, mutta olisi todella hyvä, että kortti mahdollistaisi maksuttomuuden.”

Yhdessäolon ja kohtaamisen kehittämistarpeista kolmen tärkeimmän kehittämiskohteen joukkoon valittiin kuljetukset (68 %), tapaamispaikat ja -tilat (57 %) sekä iäkkäiden äänen kuuluminen paikallisessa päätöksenteossa (54 %).

Kuntien sekä järjestöjen ja vapaaehtoisten välisen yhteistyön kehittämistarpeista kansalais- ja vapaaehtoistoimijoiden toimintaedellytysten tukeminen (65 %) sekä järjestöjen ja vapaaehtoisten kutsuminen yhteisiin kumppanuuksiin (61 %) olivat kaksi eniten valittua vaihtoehtoa.

Kuva 1. Vanhusneuvostojen antamien kouluarvosanojen (4–10) keskiarvot kuntansa iäkkäiden toimintakykyä ylläpitävistä palveluista (n=182–191).

Kuva 2. Vanhusneuvostojen antamien kouluarvosanojen (4–10) keskiarvot kuntansa asuinympäristöjen ikäystävällisyydestä (n=188–190).

Vaihtelua kuntakoon ja alueiden mukaan

Pienissä kunnissa ikääntyneiden toimintakykyä ylläpitävät palvelut toteutuivat pääosin suuria kuntia paremmin. Julkisen liikenteen toimivuus ja esteettömyys sen sijaan toteutui suuremmissa kunnissa pienempiä paremmin. Alueellisia eroja oli vähän.

”Hyvä yhteishenki ja pienen kunnan vahvuus on se, että tunnemme ison osan kuntalaisista. Tällöin on luontevaa vaihdella kaupassa tai kuntosalilla kuulumisia tai pyytää naapuria mukaan lenkille.”

Pienissä kunnissa nousi liikunnan osalta esille tarve kehittää ulkoilua ja vapaaehtoisten apua. Yhdessä olon ja kohtaamisten kannalta pienemmissä kunnissa korostui kuljetusten ja vertaisohjaajatoiminnan kehittäminen. Alueellisesti vertaisohjaa-

jatoiminnan kehittämistä pidettiin tarpeellisena erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa. Suurimmissa kunnissa liikunnan kehittämistarpeena puolestaan korostui tilojen järjestäminen järjestöille ja liikuntapaikkojen maksuttomuus. Samoin niissä korostui tarve tapaamispaikkojen ja -tilojen kehittämiseksi yhdessäolon ja kohtaamisen tukemiseksi. Tarve iäkkäiden toimintaan ja tapaamisiin soveltuviin tiloihin ilmeni etenkin Etelä-Suomen vanhusneuvostojen vastauksissa.

Toimintakyvyn tukemisen moninaisuus

Vanhusneuvostot kuvasivat toimintakykyä tukevia palveluja kunnissaan monipuolisesti. Sosiaali- ja terveyspalvelujen lisäksi iäkkäiden toimintakykyä edistetään liikunnalla, kulttuurilla ja harrastustoiminnalla. Toimintakyvyn ja hyvinvoinnin edistämiseksi tarvitaan monenlaista ryhmämuotoista ja maksutonta toimintaa sekä toiminnalle, kuten kerhoille ja liikuntaryhmille, soveltuvia tiloja ja paikkoja.

”Kunta on avaamassa pientä matalan kynnyksen kohtaamispaikkaa, joka on tarkoitettu kaikille kuntalaisille, pääosa käyttäjistä on varmasti eläkeläisiä. Toivottavasti siitä kehkeytyy todellinen kohtaamispaikka, johon ihmiset myös mielellään tulevat.”

Palveluja ja toimintaa järjestettiin monen toimijan yhteistyönä. Keskeisiä toimijoita olivat kunta, järjestöt, seurakunnat ja kansalaisopistot. Tukea tarjoavien ammattilaisten ohella myös vapaaehtoisten ja iäkkäiden itsensä roolia korostettiin.

HUOMIOI JA EDISTÄ NÄITÄ

- Toimintaan ja iäkkäiden kohtaamiseen tarvitaan maksuttomia tiloja ja kuljetuksia.
- Ulkoilun edistäminen ja vapaaehtoisten avun järjestäminen ulkoiluun on tärkeää.
- Väestön vanhetessa muistia tukevien palveluiden ja elintapaneuvonnan merkitys kasvaa.
- Kunnissa on hyvä olla tarjolla ryhmämuotoista, maksutonta toimintaa, kuten kerhoja ja liikuntaryhmiä. Ryhmien toteuttamisessa tarvitaan poikkisektorista yhteistyötä.

Lisätietoja vanhusneuvostokyselystä:

vanhempi tutkija Erja Rappe p. 040 533 7099
etunimi.sukunimi@ikainstituutti.fi

Tilaa TiiTu sähköpostiisi

<https://www.ikainstituutti.fi/uutiskirjeet/>

Ikäinstituutti

Jämsänkatu 2, 00520 Helsinki
puh. 09-6122 160
s-posti: info@ikainstituutti.fi
ikainstituutti.fi

@ikainstituutti